

Hoe een goudvis de boom in te jagen (Utrecht, 15 november 2019)

1. De basisschool

Vroeger, toen ik nog naar school ging, zat het onderwijs best wel raar in elkaar. Laat mij een voorbeeld geven uit mijn laatste jaar op het speciaal basisonderwijs om uit te leggen hoe raar. Wij kregen dat jaar een nieuwe leerling in de klas genaamd Mike en Mike zat in een rolstoel. Nu moet u even twee dingen onthouden, één: Mike zat in een rolstoel, twee: op maandagmiddag hadden wij altijd gym.

En juf stond dus voor de klas en zei: 'Dit is Mike, hij zit in een rolstoel, daar kan hij helemaal niks aan doen, wees een beetje aardig voor hem. O ja, nog één ding Mike, wij hebben vanmiddag gym. En juf heeft bedacht om met zijn allen lekker te gaan hardlopen. Hè, de kilootjes van de zomer eraf en lekker bewegen. Ik verwacht dat jij daar klaar voor bent. Gymspullen aan en uit de rolstoel. Eventjes lekker rennen, en je leren aan te passen aan de groep. Je zit al de hele dag in een rolstoel.'

Mike trok lijkleek weg en keek juf angstig aan: 'maar ik kan helemaal niet uit mijn rolstoel.'

'Ah joh, al is het maar voor tien minuten, pas je gewoon even aan. Want dat staat in jouw zorgplan, dat jij je aanpassend vermogen moet verbeteren.'

'Ja maar juf ik kan helemaal niet uit die rolstoel, want mijn benen doen het niet.'

'Nou ja, ik zal je wel even helpen dan', zei juf en ze pakte hem onder zijn oksels beet en smeed hem zo de klas uit.

Nu begrijpt u neem ik aan wel dat ik nooit gezien heb hoe een docente een leerling uit zijn rolstoel pakte en hem de klas uit smeed. En toch, die hele situatie rond Mike is waargebeurd, want dat ik deze metafoor voor mijn laatste jaar op de basisschool heb gebruikt, is natuurlijk ook geen toeval. Dat laatste jaar hadden wij namelijk les van een juf, van het vooroorlogse schoolmeesterstype. Dan was zij bijvoorbeeld iets aan het uitleggen en die nieuwe kennis verbijsterde mij zo dat ik er stijl van achterover sloeg. En dan midden in het verhaal zei ze: 'Wilts rechte rug! Geef acht!' Het was iemand voor wie discipline het heiligste was.

Maar ik had helemaal geen behoefte aan zo'n dictator. Ik leerde gewoon wat trager en op mijn eigen manier. Ik mocht dan bijvoorbeeld wel aardig kunnen rekenen; knutselen vond ik door mijn herseninfarct erg lastig. Maar als je kon rekenen, zo leek zij te redeneren, dan moest je toch ook in staat zijn om in een moordend tempo een priegelig knutselwerkje in elkaar te zetten.

Op school had ik het moeilijk, thuis kon ik meepraten over wat er in de *NRC* stond. Daar werd ik aangesproken op mijn talenten.

Nu hadden wij dat laatste jaar op woensdag gelukkig les van Meester Snor en dat was een man naar mijn hart. Die vroeg zijn leerlingen om halfnegen 's ochtends wat er in de krant had gestaan. En daar kon ik wel over meepraten. En Meester Snor zag het in mij. En dat is zo belangrijk: iemand die het in je ziet – want wie heeft het in u gezien, wie heeft u doen opbloeien?

2. De middelbare school

Mijn middelbare schoolcarrière begon in Groningen op het slechthorendenonderwijs. En dat was een groot succes.

Dagelijks maakte ik lange reizen in een taxi met acht kakelende kleuters om de kop. Op school had ik moeite om mee te komen met mijn medeleerlingen en dan kreeg ik ook nog eens huiswerk mee. Thuis kwam de woede eruit. Het werd tijd om met de schoolpsycholoog te praten. Na een paar gesprekken vond hij het nodig mij door de diagnostische molen te halen en daar werd autisme vastgesteld.

Het fijne was dat ik hierdoor de toetsen op mijn eigen tempo kon maken. Als ik tien sommen in tien minuten kon maken dan was dat mooi, maar een kwartier was ook geen probleem. Ik voelde mij daar als een vis in het water.

Na een schakeljaar kon ik beginnen aan VMBO-kader, al stroomde ik door naar VMBO TL en ook dat heb ik niet afgemaakt. Ik had het sterke vermoeden dat mijn uitdagingen elders lagen.

Ik kon naar de HAVO. Eerst één jaar HAVO 3, geheel op het slechthorendenonderwijs; daarna 3 jaar HAVO 4 en 5, gedeeltelijk op het volwassenenonderwijs. Op 20-jarige leeftijd had ik mijn HAVO diploma in handen.

3. VWO met meneer ADHD

Na de HAVO betwijfelde ik of ik wel geschikt was voor het HBO en ik wilde Nederlands studeren. Op het VWO heb ik daarom Nederlands, Engels en geschiedenis gevolgd. Mijn docent Nederlands zag het in mij. Dat is ontzettend belangrijk: iemand die het in je ziet. Met een paar bijlesjes wist ik mij ook wel door het Engels te worstelen, maar geschiedenis was toch echt een ander verhaal.

Ik kreeg namelijk geen geschiedenis van een geschiedenisdocent, nee, nee, ik kreeg geschiedenis van meneer ADHD. Die rende van de ene kant van de klas naar de andere kant. Dan schreef hij weer iets op een bord voorin het lokaal, dan was hij achter in het lokaal iets aan het aanwijzen op een historische kaart.

En het was zonder twijfel een aardige man, en begrijp me niet verkeerd; ik heb ontzettend veel van hem geleerd, maar ik raakte wel wat overspannen. En in plaats van meneer ADHD werd ik door de huisarts maar aan de Ritalin gezet. En het bevalt mij nog altijd fantastisch!

4. De studie. Openheid over autisme

Nog voor het eerste jaar begonnen was, ging ik, met mijn moeder, bij de studieadviseur en later ook bij de studiedecaan op de koffie. We besloten een plan op te stellen waarin ik in plaats van de gebruikelijke 60 studiepunten slechts 40 studiepunten per jaar zou behalen. Ook zou ik extra tijd krijgen bij tentamens en kon ik de tentamens in een rustige kamer maken. Als het fysiek minder met mij ging kon er best een deadline verplaatst worden. De beoordelingscriteria die voor mij golden, waren echter gelijk aan de beoordelingscriteria van mijn medestudenten. Ik was daar vooral student. Men keek niet zozeer naar mijn beperkingen, maar vooral naar wat ik kon. Zij zagen het in mij. En dat is zo ontzettend belangrijk: iemand die het in je ziet. Inmiddels ben ik klaar met de bachelor en rond ik mijn master af.

Tijdens het laatste jaar van de bachelor kreeg ik masterclasses in het schrijven van columns korte verhalen en poëzie van Ellen Deckwitz in het kader van haar gastschrijverschap aan de Rijksuniversiteit Groningen in het najaar van 2017. Ter afsluiting van dit vak werd een bundel samengesteld met de twee beste teksten van

iedere deelnemende student. Samen met twee medestudenten had ik de eer de redactie over dit boek te mogen voeren. Wat ik daar deed was gewoon onvervalst commissiewerk.

De presentatie van de bundel vond plaats in de *Kroeg van Klaas* en nadien heb ik in menig dorpshuis en kroeg mijn gedichten doen klinken. Al was ik in kroegen één van de weinigen die nuchter op het podium stond.

Met mijn collega dichters heb ik afgesproken dat ik van iedere denkbare gelegenheid gebruik zou maken om uit landsbelang de aandacht voor het verschijnsel poëzie te vergroten en daarom het volgende:

*op een dorre akker drink je je schip leeg
wie ben je
waar ga je heen
volg het water
tot je bij de zee bent*

5. Hoe een goudvis de boom in te jagen

Ik zie een heel helder beeld voor mij. Wij bevinden ons midden in de woestijn en in die woestijn staat één palmboom, een kleine oase. Naast die palmboom zien wij een stokoude bebaarde man in een grijs pak achter een massiefeikenhouten tafel zitten en op die tafel staat een bordje met daarop het woord toelatingsexamen.

Doel van het examen is, op wat voor manier dan ook, in de palmboom te klimmen en daar gedurende één minuut te blijven zitten.

De kandidaten zijn ook al bekend: een baviaan, een witkruintapuit (dat is een soort woestijnvogel), een rode cyperse kat en een goudvis. Kijk, de baviaan, de witkruintapuit en de rode cyperse kat die gaan het wel redden, maar hoe moet dat met de goudvis.

Als een vis een paar minuten op het land ligt te spartelen, laat staan als hij een palmboom moet klimmen komt er te weinig zuurstof en als goudvis in een woestijn krijg je het knap benauwd, zo kan ik jullie uit ervaring vertellen. En het is knap lastig

om mij als goudvis staande te houden in deze woestijn van gelijk onderwijs, maar het lukt mij wel, omdat ik tegenwoordig mag zwemmen.